

Aktualności

XIV Rocznicą Katastrofy Smoleńskiej 2024-04-10

10 kwietnia 2024 roku, mija czternasta rocznica tragicznej śmierci Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego, Jego Małżonki oraz 94 pasażerów, którzy udali się w swoją ostatnią podróż by oddać hołd Polakom pomordowanym w lesie katyńskim.

10 kwietnia 2010 roku miała miejsce katastrofa lotnicza pod Smoleńskiem, w której zginęło 96 osób stanowiących delegację polską na uroczystości związane z obchodami 70. rocznicy zbrodni katyńskiej.

Wśród ofiar katastrofy byli Prezydent RP Lech Kaczyński i jego Małżonka Maria, a także wysocy rangą urzędnicy państwowi, parlamentarzyści, dowódcy wojskowi, duchowni, ludzie kultury, przedstawiciele organizacji kombatanckich i społecznych oraz inne osoby wchodzące w skład delegacji polskiej udającej się na obchody rocznicowe.

Była to największa pod względem liczby ofiar katastrofa w dziejach Sił Powietrznych RP. Katastrofy nie przeżyła żadna z osób obecnych na pokładzie.

W tym roku mija także inna ważna rocznica - **13 kwietnia w Polsce jest obchodzony Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej**. Jak czytamy w materiałach edukacyjnych Instytutu Pamięci Narodowej, Sowietci zabijali ponad 100 osób dziennie, a w ciągu miesiąca ich ofiarą padło prawie 22 000 obywateli II RP. Mord katyński to nie tylko doły śmierci, ale ogromna fala przesiedleń rodzin ofiar w głąb Związku Sowieckiego.

W sposób szczególny wspominamy tych, którzy 84 lat temu zostali wymordowani przez sowieckich zbrodniarzy, a także tych, którzy 14 lat temu pojechali oddać hołd polskim bohaterom, a sami zginęli tragicznie.

1. GENEZA ZBRODNI KATYŃSKIEJ

We wrześniu 1939 r. III Rzesza Niemiecka i Związek Sowiecki dokonały agresji na Polskę. Była ona konsekwencją zawartego 23 sierpnia 1939 roku paktu Ribbentrop-Mołotow, który został przypieczętowany niemiecko-sowieckim układem z 28 września 1939 roku. Pod władzą Stalina znalazło się 51,6 % ziem II Rzeczypospolitej, a ich mieszkańcy, przede wszystkim Polacy, zostali poddani licznym represjom. Do obozów i więzień trafiła elita intelektualna polskiego narodu – oprócz zawodowych żołnierzy, większość stanowili oficerowie rezerwy pełniący przed wojną ważne role społeczne. Byli to m.in. nauczyciele, lekarze, inżynierowie, prawnicy, naukowcy, właściciele ziemscy, duchowni różnych wyznań oraz urzędnicy państwowi.

IV ROZBIÓR POLSKI

NIEWOLA SOWIECKA

Do niewoli sowieckiej trafiło ok. **250 000** żołnierzy i oficerów. Niemal 125 000, zwłaszcza szeregowych, zostało wkrótce zwolnionych do domów. Jeńców przetrzymywano w **ARESZTACH NKWD** w większych miastach wschodniej II Rzeczypospolitej.

OBOZY JENIECKIE PRACY PRZYMUSOWEJ

W obozie rówieńskim/twowskim oraz kopalniach w Ukraińskiej SRS w morderczych warunkach pracowało ok. **25 000** szeregowych i podoficerów.

OBOZY ROZDZIELCZE, PRZEJŚCIOWE I ZBIORCZE

ulożone były przeważnie w europejskiej części ZSRS. Było ich ok. 10. Z nich właśnie wybrani jeńcy trafiali do 3 obozów specjalnych...

OBOZY SPECJALNE NKWD

na przełomie 1939 i 1940 roku uwięzionych w nich było blisko **15 000** polskich oficerów i intelektualistów. Prowadzono wobec nich akcję dezinformacyjną mającą na celu wywołanie przekonania o rychłej ewakuacji do Niemiec lub kraju neutralnego.

2. STAROBIELSK

3 893 jeńców*

1. KOZIELSK

4 584 jeńców*

W tym:

2 900 poruczników i podporuczników
700 kapitanów i rotmistrzów
500 podchorążych
258 majorów
79 podpułkowników
24 pułkowników
4 generałów
1 kontradmirał

*dane z marca 1940 r.

W tym:

2 450 poruczników i podporuczników
1 000 kapitanów i rotmistrzów
230 majorów
127 podpułkowników
55 pułkowników
9 generałów

3. OSTASZKÓW

6 364 jeńców*

W tym:

4 924 szeregowych policji
775 podoficerów
240 oficerów policji i żandarmerii
198 funkcjonariuszy Służby Więziennej
72 podoficerów i szeregowców WP oraz KOP
48 oficerów
9 funkcjonariuszy służb wywiadowczych

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Krakowie

OPRACOWANIE I GRAFIKA: ŁUKASZ WRONA, MAREK PYNOSKI, PAWEŁ KUROŃSKI
KOORDYNATOR: MICHAŁ MASEKOWSKI
KONSULTACJE: DR MONIKA KOMANECKA-KYB, DARIUSZ GORAJCZYK

BIBLIOGRAFIA

- Skowronik Kolbaczek, Zbrodnia Katyńska po 70 latach: liryki przelanej krwi i historii [w:] Zbrodnia Katyńska. W języku prowy i literatury, red. Skowronik Kolbaczek, Warszawa 2010
- https://pau.gov.pl/dokumenty-zawartosciowe/wypowiedzi-polacy_ra_wyleni_katyni_w_polsce.html
- Kąkol, Działalność zbrodni, t. 1. Jeńcy nie wypowiedzianej wojny 1939-01 1940, red. W. Motowil i inni, Warszawa 1986
- Daniel Bodzowski, Masowe deportacje polskiej ludności cywilnej w głąb ZSRR w latach 1940-1941 - próba wyrażenia dążeń, Muzeum Wielkiej Strefy Humanitarnej Nr 1, 1988
- Stéphane Courbin, Nicolas Werth, Jean-Louis Panné, Andrzej Paszowski, Karol Bartoś, Jean-Louis Mengin, Ciemne księgi komunistów. Zbrodnia, terror, prześladowanie, Warszawa 1999
- Günter Rehubert, Bydgoskie brzocho zbrodni. Śmierć legendy, Bydgoszcz 2003
- Stanisław Juszczak, Obozy jeńców w ZSRR (X 1939-IV 1941) [w:] Zbrodnia Katyńska. Droga do prawdy, red. Justina Brilko-Rzesut, Warszawa 1992

2. MORD KATYŃSKI

Najwyższe władze Związku Sowieckiego, czyli Biuro Polityczne WKP (b) zdecydowało się dokonać jednej z najstraszniejszych zbrodni II wojny światowej. W ciągu dwóch miesięcy oddziały NKWD zgładziły około 22 tysięcy polskich patriotów – oficerów, policjantów, naukowców, duchownych, prawników, lekarzy, nauczycieli i działaczy społecznych. Zginęli od strzału w tył głowy i zostali pogrzebani w zbiorowych mogiłach na terenie dzisiejszej Rosji, Białorusi i Ukrainy.

JOZEF STALIN

DECYZJA

POWODY DECYZJI:

- PRZEGRANA W WOJNIE 1920 ROKU
- USUNIĘCIE KADRY POLSKIEGO WOJSKA
- WYELIMINOWANIE ELITY INTELEKTUALNEJ NARODU POLSKIEGO

2 MARCA 1940 roku

Ławrientij Beria zaproponował w notatce do Stalina rozstrzelanie przetrzymywanych w 3 obozach Polaków

5 MARCA 1940 roku

Biuro Polityczne KC WKP(b) wydało decyzję o likwidacji jeńców z obozów w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie oraz Polaków z więzień NKWD

22 MARCA 1940 roku

Ławrientij Beria rozkazał „rozładować” więzienia na terenie tzw. Zachodniej Białorusi i Zachodniej Ukrainy

PROCEDURA TRANSPORTU Z OBOZÓW DO SIEDZIBY ZARZĄDÓW NKWD

OBÓZ W KOZIELSKU 4 594 jeńców		GNIEZDOWO K. SMOLEŃSKA		ŁAS KATYŃSKI 4 421 ofiar ok. 113/dzień		MIEJSCE POCHÓWKU: UROCZYSKO KOZIE GÓRY	
OBÓZ W STAROBIELSKU 3 893 jeńców		CHARKÓW		BUDYNEK ZARZĄDU NKWD 3 820 ofiar ok. 103/dzień		MIEJSCE POCHÓWKU: PARK LEŚNY PIATCHATKI	
OBÓZ W OSTASZKOWIE 6 364 jeńców		KALININ (OBECNIE TWER)		BUDYNEK ZARZĄDU NKWD 6 311 ofiar ok. 150/dzień		MIEJSCE POCHÓWKU: MIEDNOJE	
WIEŹNIOWIE Z LISTY UKRAIŃSKIEJ				KIJÓW, CHERSON, CHARKÓW 3 435 ofiar		MIEJSCE POCHÓWKU: M.I.N. BYKOWNIA K. KIJOWA	
WIEŹNIOWIE Z LISTY BIAŁORUSKIEJ				MIŃSK 3 870 ofiar		MIEJSCE POCHÓWKU: M.I.N. KUROPATY	

OCALENI

ŁĄCZNIE OK. **3%** SPOŚRÓD JEŃCÓW

Obóz jeniecki NKWD

w Gruzowcu przewieziono tu 395 jeńców wydzielonych z trzech obozów specjalnych NKWD z zamiarem wykorzystania ich przez ZSRS do własnych celów (m.in. utworzenia polskiej jednostki przy Armii Czerwonej).

DRUGA DEPORTACJA 12-14 KWIETNIA 1940 R.

Mordowi na polskich oficerach towarzyszyła druga deportacja, w trakcie której wywieziono w głąb ZSRS m.in. ich rodziny (łącznie 60 000 osób).

ZAMORDOWANI KWIECIEŃ-MAJ 1940 R.

Łączna liczba ofiar wyniosła prawie **22 000** osób. W tym przeszło **14 500** z trzech obozów specjalnych NKWD i **7 305** z więzień tzw. Zachodniej Białorusi i Zachodniej Ukrainy (z terenów II Rzeczypospolitej okupowanych przez ZSRS).

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Krakowie

OPRACOWANIE I GRAFIKA: ŁUKASZ WRONA, MAREK PIWOŃSKI, PAWEŁ KUROWSKI
KOORDYNATOR: MICHAŁ MASECOWSKI
KONSULTACJE: DR MONIKA KOMANECKA-KYJ, DARIUSZ GORAJCZYK

BIBLIOGRAFIA

- Zbrodnia katyńska w świetle dokumentów, przełom, red. W. Anders, Londyn 1980
- Miśka Synowicz, Janek Grodzki, Victoria Plewnik, Miśka, Model Operacji, <https://www.katyn.org.pl/polska/katynopolonia.html>
- Programmi zbrodni Działu Śledczego Zakładu Język Katyń, Dokumenty zbrodni 7.2, red. A. Głogosz, R.B. Pichajło, Warszawa 1998
- Günter Schubert, Bydgoszcz krwawa niedziela. Stracił legendy, Bydgoszcz 2005
- D. Gorajczyk, M. Komanecka, K. Burszowska, M. Szyjma, A. Zechenter, Teka Edukacyjna Zbrodnia Katyńska, Kniha - Warszawa 2014, 3 wydanie